

על מה עשה

משל למה הדבר דומה?

למלך שבנה לו ארמון חדש. והיה הארמון מפואר ומיוחד במינו. משנשלמה העבודה, שמח המלך שמחה רבה ורצה שביום חנוכת הבית ישמחו עימו בני המדינה כולה. מה עשה? הכריז בכל הממלכה שביום חנוכת הבית יוכל כל אחד להכנס לבית האוצרות של המלך וליטול משם כאוות נפשו.

מששמעו יועצי המלך את הכרוז, נבהלו מאד. והלא יתמו אוצרות המלך! אמרו זאת למלך, ואף המלך הודה בטעותו, אולם מה יעשה? יעץ לו אחד משריו - ביום חנוכת הבית, כשיבואו כל אנשי הממלכה ליטול מאוצרות המלך, ימצאו לפניהם, בכניסה לארמון, "לונה פארק" ענק, מלא פתויים ואטרקציות, וכך ישכחו להכנס לארמון, עד רדת החשכה. וכך היה. לונה פארק ענק נבנה בחצר הארמון, ובהגיע היום המיוחל החלו ההמון נוהרים אל הארמון. בראותם את המתקנים הנוצצים ואת כל הדוכנים היפים, שכחו את מטרת בואם, והחלו להשתעשע. והמלך - עומד וצופה מחלונו על האנשים השוטים, המכלים את זמנם בהבלים. והנה מבחין המלך, כי בין ההמון מתהלך גם ידידו הטוב. הצטער המלך צער רב בגינו, והלא חבל שידידו לא ינצל את היום המיוחד ולא יקח מאוצרות המלך. אך כיצד יסב את תשומת ליבו של הידיד, בלי להסב את תשומת ליבם של האחרים? לקח המלך אבן קטנה וידה אותה לכוונו של הידיד. האבן פגעה ברגלו של החבר. והחבר הסתכל ימינה ושמאלה לחפש מהיכן נפלה האבן, אלא שאז שמע שמכריזים על פתיחת החדר שבו יוקרן סרט מיוחד ורץ לשם. לקח המלך אבן מעט יותר גדולה וזרק גם אותה לכוונו של חברו, הפעם פגעה האבן בידו והמכה גם כאבה מעט. הידיד הסתכל שוב מנין צצה האבן, אלא שאז ראה כי מתקיימת הגרלת ענק בצד השני של המתחם ורץ לשם כדי לקנות כרטיס הגרלה. והמלך - כבר קצת לחוץ, עוד מעט יערוב היום וידידו עדין לא לקח מאומה. לקח המלך אבן גדולה ויידה אותה הישר אל מצחו של חברו. הפעם כבר כאבה המכה מאד ואפילו דם החל לזוב ממצחו.

על מה עשה

א. אחי יוסף במצרים.

האיתות: אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם... ואת אחיכם הקטן תביאו אלי...

תגובה שגויה אפשרית:

תגובת האחים:

ב. יונה בן אמיתי.

האיתות: ויהי סער גדול בים והאניה חשבה להשבר

תגובה שגויה אפשרית:

תגובת יונה:

ג. נינוה

האיתות: עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת

תגובה שגויה אפשרית:

תגובת העם:

ד. רבי עקיבא.

האיתות: ראה אבן על פי הבאר, שחקקה המים.

תגובה שגויה אפשרית:

תגובת רבי עקיבא:

ה. רב הונא.

האיתות: החמיצו לו ארבע מאות חביות יין.

תגובה שגויה אפשרית:

תגובת רב הונא:

ו. ר' איסר זלמן מלצר.

האיתות: החלב גלש.

תגובה שגויה אפשרית:

תגובת ר' איסר זלמן:

ז. הקשת.

האיתות: והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן

תגובה שגויה אפשרית:

התגובה הנדרשת:

על מה עשה

ח. לוט.

האיתות: ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו והוא ישב בסדום

תגובת לוט:

התגובה הנדרשת:

ט. דור הפלגה.

האיתות: בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה

וארבת השמים נפתחו

תגובת דור הפלגה:

התגובה הנדרשת:

י. בלעם.

האיתות: ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה... ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר... ותרכבץ

תחת בלעם...

תגובת בלעם:

התגובה הנדרשת:

יא. עם ישראל.

האיתות: נבואה - כה אמר יהוה הנני נתן את העיר הזאת ביד מלך בבל ולכדה.

תגובת העם:

התגובה הנדרשת:

יד החזקה לרמב"ם - הלכות תעניות - פרק א'.

(א) מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור שנאמר (במדבר י"י) על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו:

(ב) ודבר זה מדרכי התשובה הוא שבזמן שתבוא צרה וזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע לחן ככתוב (ירמיהו ה') עונותיכם הטו וגוי וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם:

(ג) אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרת הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ו) והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי:

על מה עשה

על מה עשה

נספח

א. אחי יוסף במצרים.

(יז) וַיֵּאסֹף אֹתָם אֶל מִשְׁמֶר שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (יח) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וְחִיו אֶת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרָא: (יט) אִם כְּנִים אַתֶּם אַחֵיכֶם אַחַד גָּאָסָר בְּבֵית מִשְׁמֶרְכֶם וְאַתֶּם לָכוּ הִבִּיאוּ שֹׁבֵר רַעְבוֹן בְּתִיכֶם: (כ) וְאֵת אַחֵיכֶם הִקְטֹן תְּבִיאוּ אֵלַי וַיֹּאמְרוּ דְבַרְיֶכֶם וְלֹא תִמּוּתוּ וַיַּעֲשׂוּ כֵן: (כא) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אֲבֹל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְנוּ אֵלֵינוּ וְלֹא שָׁמְעֵנוּ עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת: (כב) וַיַּעַן רְאוּבֵן אֶתֶם לֹאמַר הֲלוֹא אִמְרַתִּי אֶלְיֶכֶם לֹאמַר אֶל תַּחֲטְאוּ בְיָלֶד וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְגַם דָּמוֹ הֵנָּה נִדְרָשׁ:

בראשית, מ"ב

ב. יונה בן אמיתי.

(ד) וַיְהִי הַטִּיל רוּחַ גְּדוּלָּה אֶל הַיָּם וַיְהִי סַעַר גְּדוּל גַּם וְהָאֲנִיָּה חִשְׁבָּה לְהִשָּׁבֵר: (ה) וַיִּירָאוּ הַמַּלְחִים וַיִּזְעֻקוּ אִישׁ אֶל אָחֵהוּ וַיִּטְלוּ אֶת הַכְּלִים אֲשֶׁר בָּאֲנִיָּה אֶל הַיָּם לְהִקָּל מַעְלֵיהֶם וַיּוֹנֶה יָרַד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיִּרְדָּם: (ו) וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֵבֶל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה לָּךְ נִרְדָּם קוּם קְרֵא אֶל אֱלֹהֵיךָ אוּלַי יִתְעַשֶׂת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נֹאבָד: (ז) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לָכוּ וְנִפְלֵא גּוֹרְלוֹת וְנִדְעָה בְּשִׁלְמֵי הַרְעָה הַזֹּאת לָנוּ וְנִפְלוּ גּוֹרְלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרֵל עַל יוֹנָה: (ח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה נָא לָנוּ בְּאֲשֶׁר לָמִי הַרְעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה מְלֹאכְתְּךָ וּמֵאֵין תִּבּוֹא מַה אֶרְצָךָ וְאֵי מִזָּה עִם אֶתָּה: (ט) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲבְרִי אֲנִי וְאֵת יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרָא אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הַיָּם וְאֵת הַיַּבְשָׁה: (י) וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יְרָאָה גְּדוּלָּה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי מַלְפָּנֵי יְהוָה הוּא בָרַח כִּי הִגִּיד לָהֶם: (יא) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה נַּעֲשֶׂה לָּךְ וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מַעְלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסַעַר: (יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל הַיָּם וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מַעְלֵיכֶם כִּי יוֹדַע אֲנִי כִּי בְּשִׁלִּי הִסַּעַר הַגְּדוּל הַזֶּה עֲלֵיכֶם:

יונה א.

ג. נינוה

(ד) וַיְחַל יוֹנָה לְבוֹא בְּעִיר מִהַלְּךָ יוֹם אַחַד וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוָה נִהְפָּכֶת: (ה) וַיֹּאמְרוּ אֲנָשִׁי נִינְוָה בְּאֱלֹהִים וַיִּקְרָאוּ צוּם וַיִּלְבְּשׂוּ שִׁקִּים מִגְּדוּלָּם וְעַד קָטָנִים: (ו) וַיִּגַע הַדָּבָר אֶל מֶלֶךְ נִינְוָה וַיִּקָּם מִכְּסָאוֹ וַיַּעֲבֵר אֶדְרֵתוֹ מַעְלָיו וַיִּכַּס שֶׁק וַיִּשָּׁב עַל הָאֶפֶס: (ז) וַיִּזְעַק וַיֹּאמֶר בְּנִינְוָה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וַיִּגְדְּלוּ לֹאמַר הָאֲדָם וְהַבְּהֵמָה הַבְּקָר וְהַצֹּאן אֵל טַעֲמוֹ מֵאוֹמָה אֵל יָרְעוּ וּמִים אֵל יִשְׁתּוּ: (ח) וַיִּתְכַּסּוּ שִׁקִּים הָאֲדָם וְהַבְּהֵמָה וַיִּקְרָאוּ אֶל אֱלֹהִים בְּחִזְקָה וַיִּשָּׁבוּ אִישׁ מִדְּרָכּוֹ הַרְעָה וּמִן הַחֶמֶס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם: (ט) מִי יוֹדַע יָשׁוּב וְנַחֵם הָאֱלֹהִים וְשָׁב מִחֶרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבָד: (י) וַיִּרָא הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדְּרָכָם הַרְעָה וַיִּנְחַם הָאֱלֹהִים עַל הַרְעָה אֲשֶׁר דָּבַר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה:

יונה ד.

על מה עשה

ד. רב הונא.

רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה דני דחמרא, על לגביה רב יהודה אחוה דרב סלא חסידא ורבנן, ואמרי לה: רב אדא בר אהבה ורבנן, ואמרו ליה: לעיין מר במיליה. אמר להו: ומי חשידנא בעינינו? אמרו ליה: מי חשיד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא? אמר להו: אי איכא מאן דשמיע עלי מלתא - לימא. אמרו ליה: הכי שמיע לן דלא יהיב מר שבישא לאריסיה. אמר להו: מי קא שביק לי מידי מיניה? הא קא גניב ליה כוליה! אמרו ליה: היינו דאמרי אינשי: בתר גנבא גנוב, וטעמא טעים. אמר להו: קבילנא עלי דיהיבנא ליה. איכא דאמרי: הדר חלא והוה חמרא; ואיכא דאמרי: אייקר חלא ואיזדבן בדמי דחמרא.

תרגום: רב הונא החמיצו לו ארבע מאות חביות יין, הלך לרב יהודה אחיו של רב סלא חסידא ולחכמים, ויש אומרים שהלך לרב אדא בר אהבה ולחכמים, לשאלם על הסיבה שבגללה החמיצו לו חביות היין. אמרו לו: תפשפש במעשיך. אמר להם: וכי אני חשוד בעניכם לעבור על דברי תורה? אמרו לו: וכי חשוד בעניך הקב"ה, שיעשה משפט בלא סיבה? אמר להם: אם אתם יודעים עלי משהוא שעשיתי שלא כראוי אמרו לי. אמרו לו: כך שמענו, שאינך נותן לאריסך, את חלקו בזמורות הגפן, (ולכן החמיץ היין היוצא מן הגפן). אמר להם: איני נותן לו, כיון שהוא גונב ממני הרבה יותר מחלקו. אמרו לו: אעפ"כ תן לו, שהרי כך אומר הפתגם "הגונב מן הגנב, אף הוא טועם טעם גניבה". אמר להם: הריני מקבל עלי להשיב לו.

ויש אומרים, שחזר החומץ להיות יין, ויש אומרים, שנמכר החומץ במכיר יין.

ברכות ה"ע"ב

ה. רבי עקיבא.

מה היה תחלתו של רבי עקיבא. אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זו אמרו לא המים שתדיר [נופלים] עליה בכל יום אמרו [לן] עקיבא אי אתה קורא אבנים שחקו מים. מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו מה רך פסל את הקשה דברי תורה שקשה כבדול על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה.

אבות דרבי נתן פרק שישי.

ז. הקשת.

(יא) וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא יִכְרַת כָּל בֶּשֶׁר עוֹד מִמִּי הַמְּבוּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מְבוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ: (יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם: (יג) אֶת קִשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעֵגוֹן וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ: (יד) וְהָיָה בְּעַנְנֵי עָנָן עַל הָאָרֶץ וּנְרָאֲתָה הַקִּשְׁתִּי בְּעָנָן: (טו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בֶּשֶׁר וְלֹא יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחַת כָּל בֶּשֶׁר: (טז) וְהִיְתָה הַקִּשְׁתִּי בְּעָנָן וּרְאִיתִיהָ לְזָכַר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בֶּשֶׁר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ: (יז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵל נַח זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמַתִּי בֵּינִי וּבֵין כָּל בֶּשֶׁר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:

בראשית ט"ו.

ח. לוט.

(א) וַיְהִי בַיָּמִים אֲמֶרְפֶּל מֶלֶךְ שָׁנְעַר אֲרִיזָה מֶלֶךְ אֶלְסָר כְּדָרְלֶעֶמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וַתִּדְעַל מֶלֶךְ גּוֹיִם: (ב) עָשׂוּ מִלְחָמָה אֶת בְּרַע מֶלֶךְ סֹדֶם וְאֶת בְּרָשָׁע מֶלֶךְ עֶמְרָה שְׁנָאֵב מֶלֶךְ אֲדָמָה וְשִׁמְאֵבֶר מֶלֶךְ צְבוּיִים וּמֶלֶךְ בָּלַע הִיא צַעַר: (ג) כָּל אֵלֶּה חִבְּרוּ אֶל עֶמְקֵי הַשְּׂדֵיִם הוּא יָם הַמֶּלַח: (ח) וַיֵּצֵא מֶלֶךְ סֹדֶם וּמֶלֶךְ עֶמְרָה וּמֶלֶךְ אֲדָמָה וּמֶלֶךְ צְבוּיִים וּמֶלֶךְ בָּלַע הוּא צַעַר וַיַּעֲרְכוּ אִתָּם מִלְחָמָה בְּעֶמְקֵי הַשְּׂדֵיִם:

על מה עשה

(י) ועמק השדים בארת בארת חמר וינסו מלך סדם ועמרה ויפלו שמה והנשארים הרה נסו: (יא) ויקחו את כל רכש סדם ועמרה ואת כל אכלם וילכו: (יב) ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו והוא יושב בסדם:

והוא יושב בסדום - מי גרם לו זאת, ישיבתו בסדום. (רש"י)

בראשית פרק יז

(א) ויבאו שני המלאכים סדמה בערב ולוט ישב בשער סדם... אותו היום מינוחו שופט עליהם. (רש"י)

בראשית פרק יז

ט. דור הפלגה.

(א) ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים: (ב) ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שניר וישבו שם: (ג) ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ונתי להם הלבנה לאבן והחמר הנה להם לחמר: (ד) ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוך על פני כל הארץ: אמרו אחת לאלף ותרנ"ו שנים הרקיע מתמוטט כשם שעשה בימי המבול בואו ונעשה לו סמוכות (ב"ר):

בראשית י"א

י. בלעם.

(א) ויקם בלעם בבקר ויחבש את אלתו וילך עם שרי מואב: (ב) ויחר אף אלהים כי הולך הוא ויניצב מלאך יהוה בדרך לשטן לו והוא רכב על אלתו ושני נערו עמו: (ג) ותרא האתון את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויך בלעם את האתון להטתה הדרך: (ד) ויעמד מלאך יהוה במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה: (ה) ותרא האתון את מלאך יהוה ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה: (ו) וינסף מלאך יהוה עבור ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל: (ז) ותרא האתון את מלאך יהוה ותרכב תחת בלעם ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל: (ח) ויפתח יהוה את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים: (ט) ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי לו יש חרב בנדי כי עתה הרגתיך: (י) ותאמר האתון אל בלעם הלוא אנכי אתנד אשר רכבת עלי מעודך עד היום הנה ההסכון הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא: (יא) ויגל יהוה את עיני בלעם וירא את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ויקד וישתחו לאפיו: (יב) ויאמר אליו מלאך יהוה על מה הכית את אתנד זה שלוש רגלים הנה אנכי יצאתי לשטן פי גרט הדרך לנגדי:

במדבר כ"ב

יא. עם ישראל.

(א) הדבר אשר הנה אל ירמיהו מאת יהוה בשנה העשרית לצדקיהו מלך יהודה היא השנה שמנה עשרה שנה לנבוכדנאצר: (ב) ואז חיל מלך בבל צרים על ירושלים וירמיהו הנביא הנה כלוא בחרצר המטרה אשר בית מלך יהודה: (ג) אשר קלאו צדקיהו מלך יהודה לאמר מדוע אתה נבא לאמר כה אמר יהוה הנני נתן את העיר הזאת ביד מלך בבל ולכדה: (ד) וצדקיהו מלך יהודה לא ימלט מיד הכשדים כי הנתן ינתן ביד מלך בבל ודבר פיו עם פיו ועיניו את עיניו תראינה: (ה) ובבל יולך את צדקיהו ושם יהיה עד פקדי אתו נאם יהוה כי תלחמו את הכשדים לא תצליחו:

ירמיהו ל"ב

על מה עשה

ז. הקשת.

האיתות: והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן

תגובה שגויה אפשרית:

התגובה הנדרשת: זאא און הפקיו אשך אי ונו פיו ופיוניכס... זאא יבזיה לזז מפיז אשכז הייל

ח. לוט.

האיתות: ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו והוא ישב בסדום

תגובת לוט:

התגובה הנדרשת:

ט. דור הפלגה.

האיתות: בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה

וארבת השמים נפתחו

תגובת דור הפלגה: ויאמרו הכה נסכה אנו זיי ומאזי וראשן כשמים

התגובה הנדרשת:

י. בלעם.

האיתות: ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה... ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר... ותרכץ

תחת בלעם...

תגובת בלעם: ויך אה הי' מן סומא

התגובה הנדרשת:

יא. עם ישראל.

האיתות: נבואה - כה אמר יהוה הנני נתן את העיר הזאת ביד מלך בבל ולכדה.

תגובת העם: האן צצקיהו מן יהודיה, סחצז המטרה אשך פיו מן יהודיה.

התגובה הנדרשת:

עַל מַה עֲשֵׂה

יד החזקה לרמב"ם - הלכות תעניות - פרק א'.

(א) מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור שנאמר (במדבר י') על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת דבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו:

(ב) ודבר זה מדרכי התשובה הוא שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב (ירמיהו ה') עונותיכם הטו וגו' וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם:

(ג) אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להזדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ו) והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי:

על מה עשה